

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

з науково-педагогічної роботи

доц. Ірина Солонинко

[Signature]

“17” 07 2023 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(тип дисципліни – вибіркова)

ВБ 1.66 Сучасні принципи діагностики та хірургічного лікування
захворювань пародонту

підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 221 «Стоматологія»
факультет, курс: стоматологічний, V

Обговорено та ухвалено
на методичному засіданні кафедри
хірургічної стоматології
та щелепно-лицевої хірургії
Протокол № 11
від “13” серпня 2023 р.
Завідувач кафедри *[Signature]*
проф. Ян Варес

Затверджено
профільною методичною комісією
з стоматологічних дисциплін
Протокол № 2
від “16” серпня 2023 р.
Голова профільної методичної
комісії *[Signature]*
проф. Ян Варес

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

завідувач кафедри, д.мед.н., професор Варес Я.Е.,
завуч кафедри, к.мед.н., доцент Медвідь Ю.О.

РЕЦЕНЗЕНТИ :

к.мед.н., доцент Синиця В.В.
к.мед.н., доцент Кухта В.С.

Обговорено та рекомендовано до затвердження на міжкафедральній нараді фахівців
однопрофільних кафедр

з стоматологічних дисциплін

“ _____ ” _____ 202_ року, протокол No ___

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «сучасні принципи діагностики та хірургічного лікування захворювань пародонту (курс за вибором)» складена

відповідно до Стандарту вищої освіти *другого (магістерського) рівня*

галузі знань 22 «Охорона здоров'я»

спеціальності 221 «Стоматологія»

освітньої програми *другого рівня вищої освіти з підготовки магістрів зі спеціальності 221 «Стоматологія»*

Опис навчальної дисципліни (анотація). Дисципліна передбачає вивчення захворювань пародонту, зокрема етіологію, патогенез, клініку, діагностику, профілактику основних і найбільш розповсюджених нозологічних форм та їх хірургічне лікування.

Значна увага приділяється формуванню у студентів навичок збору анамнезу, проведення обстеження та диференційної діагностики захворювань пародонту із різноманітним клінічним перебігом та їх ускладненнями, на практиці вивчаються сучасні підходи до діагностики, принципів лікування та профілактики на засадах доказової медицини, а також невідкладні стани в практиці хірургічної стоматології. Студенти приймають участь в діагностично-лікувальному процесі амбулаторних, стаціонарних пацієнтів під керівництвом асистентів і доцентів кафедри. Також передбачено ознайомлення з лікувально-профілактичними заходами, які найчастіше застосовуються в хірургічній стоматологічній практиці.

Вивчення дисципліни «сучасні принципи діагностики та хірургічного лікування захворювань пародонту» сприяє формуванню цілісного уявлення про будову й функціонування тканин, які оточують зуб; поглибленню теоретичної та практичної підготовки, набуттю професійних практичних навичок для самостійної лікарської діяльності.

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них			Рік навчання семестр	Вид контролю	
	Всього	Аудиторних				СРС
		Лекцій (годин)	Практичних занять (год.)			
Назва дисципліни: Сучасні принципи діагностики та хірургічного лікування захворювань пародонту <i>Змістових модулів 1</i>	4 кредити / 120 год.	0	48	72	V курс (IX, X семестри) Залік	

Предметом вивчення навчальної дисципліни є патологічні процеси тканин пародонту, що потребують мультидисциплінарного підходу до діагностики та лікування, зокрема залучення хірурга-стоматолога, особливості їх клінічного перебігу, основні діагностичні та лікувальні маніпуляції, що застосовуються в практиці хірурга-стоматолога.

Міждисциплінарні зв'язки: терапевтична стоматологія, стоматологія дитячого віку, ортопедична стоматологія, нормальна анатомія, гістологія, нормальна фізіологія, патологічна фізіологія, топографічна анатомія та оперативна хірургія, мікробіологія, біохімія, фармакологія, внутрішні хвороби, ендокринологія, шкірно-венеричні, нервові хвороби, оториноларингологія, офтальмологія, медицина екстремальних станів.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Сучасні принципи діагностики та хірургічного лікування захворювань пародонту» є фахова підготовка лікаря-стоматолога, яка передбачає засвоєння питань теорії й практики хірургічного лікування захворювань пародонту, починаючи з організації роботи хірургічного відділення стоматологічної поліклініки,

консультацій суміжних спеціалістів, до надання ургентної допомоги при невідкладних станах та кваліфікованої хірургічної стоматологічної допомоги пародонтологічним хворим.

1.2. **Основними завданнями** вивчення дисципліни «Сучасні принципи діагностики та хірургічного лікування захворювань пародонту» є вміння проводити обстеження пародонтологічного хворого, діагностувати основні симптоми та синдроми патологій пародонту, обґрунтувати та сформулювати попередній діагноз; аналізувати результати обстеження та проводити диференційну діагностику, сформулювати клінічний діагноз основних захворювань, виявляти та ідентифікувати прояви соматичних захворювань в порожнині рота, визначати принципи комплексного лікування, виявляти різні клінічні варіанти та ускладнення захворювань пародонту, знати заходи первинної та вторинної профілактики найбільш поширених патологій пародонту.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен—

знати:

- Особливості обстеження хворих з патологією ЩЛД, участь суміжних спеціалістів в обстеженні.
- Методика обстеження хворих з травмою щелепно-лицевої ділянки. Організаційні принципи надання допомоги потерпілим при ушкодженнях щелепно-лицевої ділянки.
- Принципи деонтології та лікарської етики в стоматології і ЩЛХ
- Принципи організації надання стоматологічної допомоги в Україні.
- Основні методики загального та місцевого знеболення, седація в практиці лікаря-стоматолога (показання, протипоказання, особливості проведення).
- Загальні та місцеві ускладнення в практиці хірургічної стоматології та ЩЛХ. Серцево-легенева реанімація.
- Запальні процеси твердих тканин ЩЛД. Періодонтити, періостити, альвеоліти, остеомієліти (діагностика, лікування).
- Запальні процеси м'яких тканин ЩЛД. Абсцеси, флегмони, лімфаденіти, фурункули, карбункули, бешихове запалення (діагностика, лікування).
- Специфічні запальні захворювання ЩЛД. Актиномікоз, туберкульоз, сифіліс, дифтерія, ВІЛ (діагностика та лікування).
- Ускладнення запальних процесів ЩЛД (сепсис, медіастиніт, абсцес мозку, тромбоз печеристого синусу, тощо). Діагностика та лікування.
- Передракові захворювання шкіри обличчя, слизової оболонки порожнини рота та язика.
- Нейростоматологічні захворювання ЩЛД. Неврити лицевого нерва. Невралгії трійчастого нерва. Гангліоліти, судинні болі.
- Принципи реконструктивно-відновної хірургії обличчя.
- Диспластичні захворювання щелепно-лицевої локалізації. Дистрофічні захворювання тканин пародонта. Сіалози. Диспластичні захворювання м'яких тканин голови та шиї.
- Сучасні принципи діагностики та хірургічного лікування захворювань пародонту.
- Вікові зміни м'яких тканин обличчя та шиї, вертикальна та горизонтальна атрофія альвеолярних відростків щелепних кісток, адентії, рецесія ясен.

вміти:

- Зібрати анамнез та провести огляд хворого на вказану патологію ЩЛД.
- Скласти план та провести обстеження пацієнта з патологією ЩЛД.
- Скласти план додаткових методів дослідження та вміти інтерпретувати їх результати.
- Заповнити відповідну медичну документацію.
- Виконати діагностичну пункцію запального вогнища ЩЛД.
- Провести забір запального ексудату для визначення антибіотикограми (дослідження виду мікрофлори та її чутливості до антибіотиків).
- Провести забір матеріалу з ранової поверхні для проведення цитологічного дослідження (відбиток, зішкріб) та виготовлення мазка на предметному склі.
- Призначати індивідуальну схему премедикації в залежності від психо-соматичного стану хворого, характеру та об'єму хірургічного втручання.

- Продемонструвати техніку передопераційної підготовки рук хірурга за сучасними методиками.
- Провести на фантомі техніку антисептичної обробки операційного поля.
- Складати план комплексного обстеження та лікування хворих на СНІД.
- Складати план комплексного лікування хворих на вказані патології.
- Виконати на фантомі техніку аплікаційної анестезії.
- Виконати на фантомі техніку проведення інфільтраційної анестезії.
- Виконати на фантомі техніку проведення мандибулярної анестезії.
- Виконати на фантомі техніку проведення торусальної анестезії.
- Виконати на фантомі техніку проведення ментальної анестезії.
- Виконати на фантомі техніку проведення язикової анестезії.
- Виконати на фантомі техніку проведення щічної анестезії.
- Виконати на фантомі техніку проведення різцевої анестезії.
- Виконати на фантомі техніку проведення піднебінної анестезії.
- Виконати на фантомі техніку проведення туберальної анестезії.
- Виконати на фантомі техніку проведення інфраорбітальної анестезії.
- Виконати на фантомі техніку проведення центральних провідникових анестезій.
- Виконати на фантомі операцію видалення окремих груп зубів на верхній та нижній щелепах.
- Виконати на фантомі операцію розкриття субперіостального абсцесу.
- Провести зупинку кровотечі після видалення зуба.
- Провести кюретаж лунки.
- Провести кюретаж пародонтальних кишень.
- Провести дренивання рани.
- Провести первинну хірургічну обробку рани.
- Продемонструвати техніку накладання вузлового шва.
- Провести реплантацію зуба.
- Провести лігатурне зв'язування зубів.
- Провести накладання гладкої шини-скоби.
- Діагностувати місцеві та загальні ускладнення в практиці хірурга-стоматолога.
- Провести на фантомі серцево-легеневу реанімацію (непрямий масаж серця і штучне дихання).
- Надавати допомогу при невідкладних станах в практиці ЩЛХ згідно відповідних алгоритмів.

демонструвати:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- здатність вчитися та бути сучасно навченим.
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- здатність до вибору стратегії спілкування.
- здатність працювати в команді.
- навички міжособистісної взаємодії.
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), орієнтацію на безпеку.
- володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації.
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.

1.3 Компетентності та результати навчання.

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна «Сучасні принципи діагностики та хірургічного лікування захворювань пародонту» забезпечує набуття студентами компетентностей:

- Інтегральна - Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності за вимогами Національної рамки кваліфікацій (НРК):

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.
4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
5. Здатність спілкуватися англійською мовою.
6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
10. Здатність бути критичним і самокритичним.
11. Здатність працювати в команді.
12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності за вимогами Національної рамки кваліфікацій (НРК):

1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.
2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.
3. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.
4. Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД.
5. Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД.
6. Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД.
7. Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД з супутніми соматичними захворюваннями.
8. Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції.
9. Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД.
10. Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів.
11. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.

12. Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології.
13. Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).
14. Спроможність ведення нормативної медичної документації.
15. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.
16. Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛД.
17. Спроможність до правового забезпечення власної професійної діяльності.
18. Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей освітньої компоненти
Сучасні принципи діагностики та хірургічного лікування захворювань пародонту

Програмні компетентності	Сучасні принципи діагностики та хірургічного лікування захворювань пародонту (ББ 1.66)
Загальні компетентності	
ЗК 1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	+
ЗК 2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	+
ЗК 3 Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.	+
ЗК 4 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	+
ЗК 5 Здатність спілкуватися англійською мовою.	+
ЗК 6 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	+
ЗК 7 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	+
ЗК 8 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	+
ЗК 9 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	+
ЗК 10 Здатність бути критичним і самокритичним.	+
ЗК 11 Здатність працювати в команді.	+
ЗК 12 Прагнення до збереження навколишнього середовища.	-
ЗК 13 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	+
ЗК 14 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	+
ЗК 15 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	+
Фахові компетентності	
ФК 1 Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.	+
ФК 2 Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.	+
ФК 3 Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.	+
ФК 4 Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД.	+
ФК 5 Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД.	+
ФК 6 Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД.	+
ФК 7 Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД з супутніми соматичними захворюваннями.	+

ФК 8 Спроможність виконувати медичні та оматологічні маніпуляції.	+
ФК 9 Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.	+
ФК 10 Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів.	-
ФК 11 Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.	+
ФК 12 Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології.	+
ФК 13 Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).	+
ФК 14 Спроможність ведення нормативної медичної документації.	+
ФК 15 Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.	+
ФК 16 Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛД.	+
ФК 17 Спроможність до правового забезпечення власної професійної діяльності.	+
ФК 18 Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини.	-

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Загальні компетентності					
1.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;	+	+		+
2.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	+	+		+
3.	Здатність застосовувати знання у практичних діяльності.	+	+	+	+
4.	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	+	+	+	
5.	Здатність спілкуватися англійською мовою.	+	+	+	
6.	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	+	+	+	+
7.	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	+	+	+	+
8.	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;	+	+	+	+
9.	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.		+		+
10.	Здатність бути критичним і самокритичним.			+	+
11.	Здатність працювати в команді.			+	+
13.	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.		+	+	+
14.	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	+	+	+	+
15.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	+	+	+	+
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності					
1.	Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.	+	+	+	+
2.	Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.	+			+
3.	Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.	+	+	+	+

4.	Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.	+	+	+	+
5.	Спроможність до проєктування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.	+	+	+	+
6.	Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.	+	+	+	+
7.	Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки з супутніми соматичними захворюваннями.	+	+	+	+
8.	Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції.	+	+	+	+
9.	Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.	+	+	+	+
11.	Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.	+	+	+	+
12.	Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології.	+	+	+	+
13.	Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).	+	+	+	+
14.	Спроможність ведення нормативної медичної документації.	+	+	+	+
15.	Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.	+	+	+	+
16.	Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛД.	+	+	+	+
17.	Спроможність до правового забезпечення власної професійної діяльності.	+	+	+	+

Результати навчання

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

Нормативний та варіативний зміст підготовки, сформульований у термінах результатів навчання

Програмні результати навчання

Посилання на код матриці компетентностей	Зміст результату навчання	Код результату навчання
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1 ОПП); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання (за списком 2 ОПП).	<i>ПРН1</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 5 ОПП).	<i>ПРН2</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні) за списком 5 ОПП, пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2 ОПП).	<i>ПРН3</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Визначати остаточний клінічний діагноз дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи (за списком 2.1 ОПП).	<i>ПРН4</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу (за списком 4 ОПП).	<i>ПРН5</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3</i>	Планувати та втілювати заходи профілактики стоматологічних захворювань серед населення для запобігання розповсюдження стоматологічних захворювань.	<i>ПРН6</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3</i>	Аналізувати епідеміологічний стан та проводити заходи масової й індивідуальної, загальної та локальної медикаментозної та немедикаментозної профілактики стоматологічних захворювань.	<i>ПРН7</i>

Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2	Визначати підхід, план, вид та принцип лікування стоматологічного захворювання (за списком 2 ОПП) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.	ПРН8
Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2	Визначати характер режиму праці, відпочинку та необхідної дієти при лікуванні стоматологічних захворювань (за списком 2 ОПП) на підставі попереднього або остаточного клінічного діагнозу шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.	ПРН9
Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2	Визначати тактику ведення стоматологічного пацієнта при соматичній патології (за списком 3 ОПП) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.	ПРН10
Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2	Проводити лікування основних стоматологічних захворювань за існуючими алгоритмами та стандартними схемами під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи (за списком 2.1 ОПП).	ПРН11
Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3	Організовувати проведення лікувально-евакуаційних заходів серед населення, військовослужбовців, в умовах надзвичайної ситуації, у т.ч. воєнного стану, під час розгорнутих етапів медичної евакуації, з урахуванням існуючої системи лікувально-евакуаційного забезпечення.	ПРН12
Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2	Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу (за списком 4 ОПП).	ПРН13
Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3	Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.	ПРН14
Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3	Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення в умовах медичного закладу за стандартними методиками.	ПРН15
Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3	Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.	ПРН16
Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3	Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.	ПРН17
Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3	Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.	ПРН18
Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2	Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.	ПРН19
Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3	Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.	ПРН20
Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2	Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного	ПРН21

	діагнозу (за списками 2, 2.1 ОПП) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 6 ОПП).	
<i>Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Виконувати медичні стоматологічні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1 ОПП) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 7 ОПП).	<i>ПРН22</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Виконувати маніпуляції надання екстреної медичної допомоги, використовуючи стандартні схеми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану (за списком 4 ОПП) в умовах обмеженого часу (за списками 6, 7 ОПП).	<i>ПРН23</i>

Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК

Класифікація компетентностей за НРК	Знання Зн1 Спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи Зн2 Критичне осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей	Уміння Ум1 Розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог Ум2 Проведення дослідницької та/або інноваційної діяльності	Комунікація К1 Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтують, до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб, які навчаються К2 Використання іноземних мов у професійній діяльності	Автономія та відповідальність АВ1 Прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування АВ2 Відповідальність за розвиток професійного знання і практик, оцінку стратегічного розвитку команди АВ3 Здатність до подальшого навчання, яке значною мірою є автономним та самостійним
Загальні компетентності				
1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	Зн1 Зн2	Ум1		АВ1
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	Зн1	Ум1	К1	АВ2
3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.	Зн1	Ум1	К1	АВ1
4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.			К1, К2	
5. Здатність спілкуватися англійською мовою.			К1	
6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	Зн1		К1, К2	АВ2
7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	Зн1		К1	АВ2
8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.		Ум1		АВ1
9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	Зн1	Ум1	К1	АВ1
10. Здатність бути критичним і самокритичним.	Зн2			АВ1
11. Здатність працювати в команді.	Зн2		К1, К2	АВ2
12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.	Зн1	Ум1		АВ1
13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	Зн1			АВ1
14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як	Зн1	Ум1	К1	АВ3

члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.				
15.Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	Зн1	Ум2		АВ3
Спеціальні (фахові) компетентності				
1.Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні данні	Зн2	Ум1	К1, К2	
2.Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень	Зн1	Ум1		АВ1
3.Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани	Зн1	Ум1		АВ1
4.Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД	Зн2	Ум1	К1	АВ1
5.Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД	Зн1	Ум1		АВ1
6.Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД	Зн1, Зн2	Ум1	К1	

7.Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД з супутніми соматичними захворюваннями		Ум1		АВ1, АВ2
8.Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції	Зн1	Ум1		АВ1
9.Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД	Зн1	Ум1	К1	АВ1 АВ2
10.Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів	Зн1, Зн2	Ум1	К1	АВ1 АВ2
11.Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги	Зн1, Зн2	Ум1		АВ1 АВ2
12.Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології	Зн1	Ум2	К1	АВ2
13.Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне)	Зн2	Ум2		
14.Спроможність ведення нормативної медичної документації			К1	АВ1
15.Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації	Зн2		К1 К2	АВ1 АВ2
16.Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛД	Зн1	Ум1	К1	
17.Спроможність до правового забезпечення власної професійної діяльності	Зн1		К1	АВ2
18.Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини	Зн2	Ум1	К1	АВ1 АВ2

Матриця відповідності визначених Стандартом результатів навчання та компетентностей

Програмні результати навчання	Компетентності																																		
	Інтегральна компетентність	Загальні компетентності														Фахові компетентності																			
		ЗК1	ЗК2	ЗК3	ЗК4	ЗК5	ЗК6	ЗК7	ЗК8	ЗК9	ЗК10	ЗК11	ЗК12	ЗК13	ЗК14	ЗК15	ФК1	ФК2	ФК3	ФК4	ФК5	ФК6	ФК7	ФК8	ФК9	ФК10	ФК11	ФК12	ФК13	ФК14	ФК15	ФК16	ФК17	ФК18	
ПРН1	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+					+	+	+		+	+	+						+		+			+		
ПРН2	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+					+	+											+	+	+	+		+		
ПРН3	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+					+	+											+		+			+		
ПРН4	+	+	+	+	+	+					+					+	+	+		+	+	+						+				+	+		
ПРН5	+	+	+	+	+	+					+					+	+	+												+			+		
ПРН6	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+		+			+		+							+	+	+		+	+		
ПРН7	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+		+			+		+							+	+	+			+		
ПРН8	+	+	+	+			+	+	+							+	+			+	+	+					+	+							
ПРН9	+	+	+	+	+		+	+	+	+			+			+					+	+			+							+	+		
ПРН10	+	+	+	+			+	+	+	+						+					+	+			+								+		
ПРН11	+	+	+	+	+					+	+					+								+	+						+	+			
ПРН12	+	+	+	+	+	+					+		+	+	+	+											+						+		
ПРН13	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+					+											+						+		
ПРН14	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+												+		+	+	+		+	
ПРН15	+	+	+	+		+	+	+	+	+			+	+	+	+			+									+	+	+	+				
ПРН16	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРН17	+	+	+	+		+				+			+	+	+				+									+	+					+	
ПРН18	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+			+									+	+	+	+		+	+	
ПРН19	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРН20	+	+	+	+					+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+			+	+		
ПРН21	+	+	+	+					+	+	+															+	+								
ПРН22	+	+	+	+					+	+	+															+	+								
ПРН23	+	+	+	+					+	+	+															+	+		+						

Результати навчання для дисципліни: фахова підготовка лікаря-стоматолога, яка передбачає засвоєння питань теорії й практики; вміння проводити обстеження хірургічного стоматологічного хворого, діагностувати основні симптоми захворювань ЩЛД, обґрунтувати та сформулювати попередній діагноз; аналізувати результати обстеження та проводити диференційну діагностику, сформулювати клінічний діагноз, виявляти та ідентифікувати прояви соматичних захворювань в порожнині рота, визначати принципи комплексного лікування, виявляти різні клінічні варіанти та ускладнення, знати заходи первинної та вторинної профілактики хірургічних стоматологічних захворювань, вивчення яких передбачено усіма змістовими модулями.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **4 кредити 120 годин.**

У ході вивчення дисципліни, студент має:

Пояснювати та трактувати етіологію, класифікацію, клінічну картину, диференційну діагностику захворювань пародонту, принципи відновних операцій в ЩЛД, методику обстеження хворих з патологією ЩЛД, участь суміжних фахівців в обстеженні.

Аналізувати показання та протипоказання, особливості застосування основних методик відновно-пластичних втручань ЩЛД, особливості загального та місцевого знеболення, седації в практиці хірурга-стоматолога.

Розробити план та провести обстеження пацієнта з патологією ЩЛД, скласти план додаткових методів дослідження та вміти інтерпретувати їх результати, план комплексного обстеження та лікування хворих із дефектами і деформаціями ЩЛД.

Виконувати збір анамнезу та огляд хворого з захворюванням ЩЛД, заповнити відповідну медичну документацію.

Проводити забір матеріалу для проведення додаткових методів дослідження (мікробіологічного, цитологічного, гістологічного); заходи профілактики захворювань ЩЛД.

Призначати індивідуальну схему премедикації в залежності від психо-соматичного стану хворого, характеру та об'єму хірургічного втручання, медикаментозну терапію у післяопераційному періоді, надавати відповідні рекомендації, призначати консервативне лікування захворювань ЩЛД.

Продемонструвати техніки передопераційної підготовки рук хірурга за сучасними методиками, техніку антисептичної обробки операційного поля, техніки місцевопластичних операційних втручань.

Тема №1. Анатомія та функції тканин пародонту. Етіологія (загальні та місцеві фактори) і патогенез захворювань пародонту, їх класифікація. Особливості обстеження пацієнта із захворюванням пародонту. Роль супутньої патології у виникненні захворювань пародонту та її вплив на перебіг хірургічного лікування та післяопераційного періоду. Форми пародонтиту, їх клінічні прояви та диференційна діагностика. Види променевих методів обстеження, які застосовуються для діагностики захворювань пародонту. Ортопантомографія, комп'ютерна томографія, їх переваги і недоліки.

Будова пародонту, функції тканин пародонту. Загальні та місцеві причини виникнення захворювань пародонту та їх патогенез.

Класифікація захворювань пародонту за різними критеріями (локалізований, генералізований пародонтит, гострий хронічний, загострений). Клінічні прояви різних видів пародонтиту, ступені розвитку пародонтиту, клінічна характеристика кожного з них.

Методика обстеження пацієнта із захворюванням пародонту. Заповнення медичної документації. З'ясування анамнезу життя пацієнта, наявності супутньої патології та її можливого впливу на виникнення і перебіг захворювання пародонту.

Диференційна діагностика різних форм пародонтиту. Використання додаткових методів обстеження, зокрема ортопантомограми та комп'ютерної томографії для підтвердження діагнозу. Особливості опису променевого обстеження пацієнта із захворюванням пародонту.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Будова пародонту, функції тканин пародонту.

2. Загальні та місцеві причини виникнення захворювань пародонту та їх патогенез.
3. Класифікація захворювань пародонту за різними критеріями.
4. Методика обстеження пацієнта із захворюванням пародонту.
5. Заповнення медичної документації.
6. З'ясування анамнезу життя пацієнта, наявності супутньої патології та її можливого впливу на виникнення і перебіг захворювання пародонту.
7. Диференційна діагностика різних форм пародонтиту.
8. Використання додаткових методів обстеження, зокрема ортопантомограми та комп'ютерної томографії для підтвердження діагнозу.
9. Особливості опису променевого обстеження пацієнта із захворюванням пародонту.

Тема №2. Вибір методу знеболення залежно від виду хірургічного втручання та наявності супутньої патології у пацієнта. Місцева та місцева потенційована анестезія, показання та протипоказання. Можливі ускладнення при проведенні місцевого знеболення та їх профілактика. Медикаментозна підготовка пацієнта до хірургічного втручання.

Поняття седативної підготовки та необхідності її проведення.

Мета та завдання медикаментозної передопераційної підготовки хворого. Премедикація, її компоненти. Схеми премедикації. Сучасні методи оцінки ефективності премедикації.

Потенціювання місцевого знеболення. Нейролептанальгезія.

Види місцевого знеболення, види анестетиків, показання та протипоказання до їх застосування.

Класифікація ускладнень при проведенні місцевого знеболення, їх профілактика. Надання першої медичної допомоги пацієнтові при виникненні невідкладних станів.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Поняття седативної підготовки та необхідності її проведення.
2. Мета та завдання медикаментозної передопераційної підготовки хворого.
3. Премедикація, її компоненти. Схеми премедикації. Сучасні методи оцінки ефективності премедикації.
4. Потенціювання місцевого знеболення. Нейролептанальгезія.
5. Види місцевого знеболення, види анестетиків, показання та протипоказання до їх застосування.
6. Класифікація ускладнень при проведенні місцевого знеболення, їх профілактика.
7. Надання першої медичної допомоги пацієнтові при виникненні невідкладних станів.

Тема №3. Етапи лікування захворювань пародонту: системна, етіологічна, корегуюча, реконструктивна, підтримуюча. Мультидисциплінарний підхід у лікуванні захворювань пародонту. Роль хірургічних, ортодонтичних та ортопедичних методів у комплексному лікуванні пародонтологічних хворих. Критерії ефективності лікування.

Складання плану лікування пацієнта із захворюванням пародонту, роль суміжних спеціалістів у наданні допомоги вказаному хворому. Етапи лікування захворювань пародонту: системний (консультація суміжних спеціалістів, проведення додаткових методів обстеження, виявлення супутніх патологій, які можуть впливати на розвиток захворювання пародонту, призначення та узгодження лікування), етіологічна (виявлення причини розвитку захворювання пародонту), корегуюча (вплив на перебіг захворювання), реконструктивна (застосування медикаментозного, фізіотерапевтичного та хірургічного методів лікування), підтримуюча терапія пацієнта із захворюванням пародонту у стадії ремісії. Визначення критеріїв ефективності лікування.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Складання плану лікування пацієнта із захворюванням пародонту, роль суміжних спеціалістів у наданні допомоги вказаному хворому.
2. Етапи лікування захворювань пародонту: системний (консультація суміжних спеціалістів, проведення додаткових методів обстеження, виявлення супутніх патологій, які можуть впливати на розвиток захворювання пародонту, призначення та узгодження лікування), етіологічна (виявлення причини розвитку захворювання пародонту), корегуюча (вплив на перебіг захворювання), реконструктивна (застосування медикаментозного, фізіотерапевтичного та хірургічного методів лікування), підтримуюча терапія пацієнта із захворюванням пародонту у стадії ремісії.
3. Визначення критеріїв ефективності лікування.

Тема №4. Регенеративна пародонтологія, тканинна біоінженерія і клітинна терапія, застосування різних продуктів збагаченої тромбоцитами плазми в пародонтології. Сучасні кістково-пластичні матеріали та їх використання у пародонтології. Фізіологічна та репаративна регенерація кісткової тканини щелеп. Вікові особливості перебігу регенераторних процесів..

Поняття регенеративної пародонтології, основні принципи та показання до її застосування. Визначення поняття тканинної біоінженерії та клітинної терапії. Препарати, які застосовуються при використанні вказаних методик, особливості їх використання.

Методика виготовлення збагаченої тромбоцитами плазми, устаткування, матеріали та інструменти необхідні для її проведення. Показання до застосування збагаченої тромбоцитами плазми. Поняття фізіологічної та репаративної регенерації кісткової тканини щелеп, особливості перебігу регенераторних процесів залежно від віку та соматичного стану пацієнта. Види кістково-пластичних матеріалів, показання до їх застосування, основні методики кісткової пластики у пародонтальній хірургії, техніка їх виконання.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Поняття регенеративної пародонтології, основні принципи та показання до її застосування.
2. Визначення поняття тканинної біоінженерії та клітинної терапії.
3. Препарати, які застосовуються при використанні вказаних методик, особливості їх використання.
4. Методика виготовлення збагаченої тромбоцитами плазми, устаткування, матеріали та інструменти необхідні для її проведення.
5. Показання до застосування збагаченої тромбоцитами плазми.
6. Поняття фізіологічної та репаративної регенерації кісткової тканини щелеп, особливості перебігу регенераторних процесів залежно від віку та соматичного стану пацієнта.
7. Види кістково-пластичних матеріалів, показання до їх застосування, основні методики кісткової пластики у пародонтальній хірургії, техніка їх виконання.

Тема №5. Пародонтальна хірургія: види операцій, показання до їх проведення. Методика та етапи виконання мукогінгівальних хірургічних втручань, різних видів кюретажу, гінгівотомії та гінгівектомії. Показання та етапи проведення клаптевих операцій, спрямованої тканинної регенерації. Принципи асептики та антисептики при виконанні хірургічних втручань, інструменти та матеріали, які використовуються.

Основні завдання та загальні принципи пародонтальної хірургії. Класифікація пародонтологічних операцій. Мукогінгівальні операції. Визначення, види, покази та протипокази, техніка виконання. Кюретаж. Визначення, види, покази та протипокази, техніка виконання. Гінгівотомія. Визначення, покази та протипокази, техніка виконання. Гінгівектомія. Визначення, види, покази та протипокази, техніка виконання. Клаптеві операції. Визначення, види, покази та протипокази, техніка виконання. Спрямована тканинна регенерація. Мембранна техніка. Суть методики. Класифікація пародонтологічних мембран. Функції та вимоги. Правила асептики та антисептики при проведенні хірургічних пародонтологічних втручань. Перелік інструментів та матеріалів, які можуть використовуватись при пародонтальній хірургії. Підготовка хірургічного кабінету до проведення втручання, етапи та правила стерилізації інструментарію.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Основні завдання та загальні принципи пародонтальної хірургії.
2. Класифікація пародонтологічних операцій.
3. Мукогінгівальні операції. Визначення, види, покази та протипокази, техніка виконання.
4. Кюретаж. Визначення, види, покази та протипокази, техніка виконання.
5. Гінгівотомія. Визначення, покази та протипокази, техніка виконання.
6. Гінгівектомія. Визначення, види, покази та протипокази, техніка виконання.
7. Клаптеві операції. Визначення, види, покази та протипокази, техніка виконання.
8. Спрямована тканинна регенерація. Мембранна техніка. Суть методики.
9. Класифікація пародонтологічних мембран. Функції та вимоги.
10. Правила асептики та антисептики при проведенні хірургічних пародонтологічних втручань.

11. Перелік інструментів та матеріалів, які можуть використовуватись при пародонтальній хірургії. Підготовка хірургічного кабінету до проведення втручання, етапи та правила стерилізації інструментарію.

Тема №6. Протипоказання до проведення хірургічних втручань при захворюваннях тканин пародонту. Можливі ускладнення хірургічного втручання, їх профілактика. Післяопераційне ведення хворих. Специфіка харчування та догляду за ротовою порожниною. Медикаментозне та фізіотерапевтичне лікування.

Підсумкове заняття.

Види хірургічних втручань при захворюваннях тканин пародонту та протипоказання до їх проведення. Види ускладнень та причини їх виникнення під час хірургічного пародонтологічного втручання та у післяопераційному періоді. Післяопераційна курація та медикаментозний супровід пацієнтів після пародонтологічних операцій. Особливості догляду за ротовою порожниною пацієнтів після пародонтологічних втручань. Рекомендації у ранньому післяопераційному періоді та після зняття швів. Види фізіотерапевтичного лікування та показання до їх застосування для пацієнтів із захворюванням пародонту.

Перелік питань, які повинен вивчити на занятті студент:

1. Види хірургічних втручань при захворюваннях тканин пародонту та протипоказання до їх проведення.
2. Види ускладнень та причини їх виникнення під час хірургічного пародонтологічного втручання та у післяопераційному періоді.
3. Післяопераційна курація та медикаментозний супровід пацієнтів після пародонтологічних операцій.
4. Особливості догляду за ротовою порожниною пацієнтів після пародонтологічних втручань.
5. Рекомендації у ранньому післяопераційному періоді та після зняття швів.
6. Види фізіотерапевтичного лікування та показання до їх застосування для пацієнтів із захворюванням пародонту.

3. Структура навчальної дисципліни

Тема	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	СРС	Індивідуальна робота
Тема №1. Анатомія та функції тканин пародонту. Етіологія (загальні та місцеві фактори) і патогенез захворювань пародонту, їх класифікація. Особливості обстеження пацієнта із захворюванням пародонту. Роль супутньої патології у виникненні захворювань пародонту та її вплив на перебіг хірургічного лікування та післяопераційного періоду. Форми пародонтиту, їх клінічні прояви та диференційна діагностика. Види променевих методів обстеження, які застосовуються для діагностики захворювань пародонту. Ортопантомографія, комп'ютерна томографія, їх переваги і недоліки.		8	7 7	-
Тема №2. Вибір методу знеболення залежно від виду хірургічного втручання та наявності супутньої патології у пацієнта. Місцева та місцева потенційована анестезія, показання та протипоказання. Можливі ускладнення при проведенні місцевого знеболення та їх профілактика. Медикаментозна підготовка пацієнта до хірургічного втручання.		8	7 7	

Тема №3. Етапи лікування захворювань пародонту: системна, етіологічна, корегуюча, реконструктивна, підтримуюча. Мультидисциплінарний підхід у лікуванні захворювань пародонту. Роль хірургічних, ортодонтичних та ортопедичних методів у комплексному лікуванні пародонтологічних хворих. Критерії ефективності лікування.		8	7	
Тема №4. Регенеративна пародонтологія, тканинна біоінженерія і клітинна терапія, застосування різних продуктів збагаченої тромбоцитами плазми в пародонтології. Сучасні кістково-пластичні матеріали та їх використання у пародонтології. Фізіологічна та репаративна регенерація кісткової тканини щелеп. Вікові особливості перебігу регенераторних процесів.		8	8 7	
Тема №5. Пародонтальна хірургія: види операцій, показання до їх проведення. Методика та етапи виконання мукогінгівальних хірургічних втручань, різних видів кюретажу, гінгивотомії та гінгивектомії. Показання та етапи проведення клаптевих операцій, спрямованої тканинної регенерації. Принципи асептики та антисептики при виконанні хірургічних втручань, інструменти та матеріали, які використовуються.		8	8	
Тема №6. Протипоказання до проведення хірургічних втручань при захворюваннях тканин пародонту. Можливі ускладнення хірургічного втручання, їх профілактика. Післяопераційне ведення хворих. Специфіка харчування та догляду за ротовою порожниною. Медикаментозна та фізіотерапевтичне лікування. Підсумкове заняття.		8	7 7	
Разом за змістовим модулем 1	-	48	72	
Усього годин 120/4 кредитів ECTS	-	48	72	
Підсумковий контроль				Залік

4. Тематичний план лекцій – непередбачено навчальним планом

5. Теми семінарських занять – непередбачено навчальним планом

6. Тематичний план практичних занять

№ п/п	Тема заняття	К-ть годин
1.	Тема №1. Анатомія та функції тканин пародонту. Етіологія (загальні та місцеві фактори) і патогенез захворювань пародонту, їх класифікація. Особливості обстеження пацієнта із захворюванням пародонта. Роль супутньої патології у виникненні захворювань пародонту та її вплив на перебіг хірургічного лікування та післяопераційного періоду. Форми пародонтиту, їх клінічні прояви та диференційна діагностика. Види променевиx методів обстеження, які застосовуються для діагностики захворювань пародонту. Ортопантомографія, комп'ютерна томографія, їх переваги і недоліки.	8
2.	Тема №2. Вибір методу знеболення залежно від виду хірургічного втручання та наявності супутньої патології у пацієнта. Місцева та місцева потенційована анестезія, показання та протипоказання. Можливі ускладнення при проведенні місцевого знеболення та їх профілактика. Медикаментозна підготовка пацієнта до хірургічного втручання.	8
3.	Тема №3. Етапи лікування захворювань пародонту: системна, етіологічна, корегуюча, реконструктивна, підтримуюча. Мультидисциплінарний підхід у лікуванні захворювань пародонту. Роль хірургічних, ортодонтичних та ортопедичних методів у комплексному лікуванні пародонтологічних хворих. Критерії ефективності лікування.	8
4.	Тема №4. Регенеративна пародонтологія, тканинна біоінженерія і клітинна терапія, застосування різних продуктів збагаченої тромбоцитами плазми в пародонтології. Сучасні кістково-пластичні матеріали та їх використання у пародонтології. Фізіологічна та репаративна регенерація кісткової тканини щелеп. Вікові особливості перебігу регенераторних процесів.	8

5.	Тема №5. Пародонтальна хірургія: види операцій, показання до їх проведення. Методика та етапи виконання мукогінгівальних хірургічних втручань, різних видів кюретажу, гінгівотомії та гінгівектомії. Показання та етапи проведення клаптевих операцій, спрямованої тканинної регенерації. Принципи асептики та антисептики при виконанні хірургічних втручань, інструменти та матеріали, які використовуються.	8
6.	Тема №6. Протипоказання до проведення хірургічних втручань при захворюваннях тканин пародонту. Можливі ускладнення хірургічного втручання, їх профілактика. Післяопераційне ведення хворих. Специфіка харчування та догляду за ротовою порожниною. Медикаментозне та фізіотерапевтичне лікування. Підсумкове заняття.	8
Всього		48

7. Теми лабораторних занять – непередбачено навчальним планом

8. Тематичний план самостійної роботи студентів

№ з.п.	ТЕМА	К-ть годин	Вид контролю
1.	Тема №1. Індивідуальна і професійна гігієна порожнини рота у пацієнтів із захворюваннями пародонту. Методика проведення професійної гігієни порожнини рота у дітей і дорослих, інструментарій.	7	Поточний контроль на практичних заняттях
2.	Тема №2. Раціональна антибактеріальна терапія при пародонтиті. Показання до застосування антибіотиків, препарати вибору, схеми призначення.	7	
3.	Тема №3. Системи доставки лікарських препаратів у пародонтальні кишені. Призначення протизапальної терапії пацієнтам з різними видами пародонтиту: показання та протипоказання.	7	
4.	Тема №4. Види альтернативних методів антибактеріальної та протизапальної терапії: озонотерапія; лазерний кюретаж; фотодинамічна терапія. Методики використання та схеми призначення.	7	
5.	Тема №5. Первинні і вторинні імунodefіцити. Прояви імунodefіцитних станів в порожнині рота. Варіанти і механізми імунної відповіді. План імунo-лабораторного обстеження.	7	
6.	Тема №6. Виразково-некротичний гінгівіт, пародонтит. Герпетична інфекція. Кандидоз порожнини рота. ВІЛ-інфекція. Сучасні підходи до діагностики та лікування.	7	
7.	Тема №7. Алергічні реакції в порожнині рота: етіологія, клініка, діагностика, лікування.	7	
8.	Тема №8. Методи ушивання слизової оболонки порожнини рота при проведенні хірургічних пародонтологічних втручань.	8	
9.	Тема №9. Види шовних матеріалів, інструменти для накладання швів. Види тромбоцитарних концентратів. Роль факторів росту у регенерації тканин пародонту. Показання та протипоказання до застосування PRP, PRF, PRGF у пародонтології. Методика виготовлення різних видів тромбоцитарних концентратів.	8	
10.	Тема №10. Застосування гіалуронової кислоти в пародонтології: показання, методика використання, шляхи введення.	7	
Всього		72	

9. Індивідуальні завдання – не заплановано робочим навчальним планом.

10. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студентів включає:

- конспекти теоретичного матеріалу, розв'язок ситуаційних завдань, контрольних запитань з відповідних тематик самостійної роботи тощо;
  - створення мультимедійних презентацій за обраними тематиками самостійної роботи;
  - створення стендових презентацій за обраними тематиками самостійної роботи;
  - написання історії хвороби згідно обраних нозологій;
  - підготовку до аудиторних занять (практичних);
  - виконання завдань з навчальної дисципліни впродовж семестру;
  - роботу над окремими темами навчальних дисциплін, які згідно з робочою навчальною програмою дисципліни винесені на самостійне опрацювання студентів;
  - підготовку до всіх видів контрольних робіт;
  - роботу в студентських наукових гуртках та осередках тощо;
  - участь у роботі «круглих столів» тощо;
  - участь у наукових і науково-практичних конференціях, олімпіадах тощо;
- З метою організації проведення самостійної роботи на кафедрі хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії викладачами проводяться наступні заходи:
- групові та індивідуальні консультації;
  - співбесіди зі студентами;
  - систематичний контроль за виконанням студентами завдань, рекомендованих до самостійного опрацювання;
  - забезпечення студентів засобами для самоконтролю (тести, пакети контрольних питань та ситуаційних задач);
  - аналіз та оцінка роботи студента.

11. Методи навчання.

Навчальний процес на кафедрі хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії організовано згідно наступних нормативних документів:

- Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII;
- постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 №266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»;
- наказу МОН України №1151 від 06.01.2015 «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 №266»;
- наказу ректора ЛНМУ імені Данила Галицького від 02.06.2016 № 1604 «Про затвердження навчальних планів»;
- положення про організацію освітнього процесу у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького, схвалено Вченою радою ЛНМУ імені Данила Галицького 23.06.2021, протокол №3-ВР;
- положення про критерії, правила і процедуру оцінювання результатів навчальної діяльності студентів у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького, схвалено Вченою радою ЛНМУ імені Данила Галицького 21.02.2018, протокол №1-ВР;
- Освітньо професійної програми «Стоматологія», другий (магістерський) рівень вищої освіти, 221 Стоматологія, МОН України Сертифікат НД №1497026 дійсний до 01.07.2025;
- положення про робочу навчальну програму дисципліни та методичні рекомендації щодо її розробки, ЦМК ЛНМУ імені Данила Галицького 23.04.2015, протокол №2;
- навчальної програми дисципліни «Хірургічна стоматологія» для студентів III, IV та V курсів стоматологічного факультету.

Практичні клінічні заняття з хірургічної стоматології та ЩЛХ проводяться з групами 13-15 осіб у кожній. Початковий рівень знань студента, який починає навчання на кафедрі хірургічної стоматології, передбачає визначення рівня знань із анатомії, загальної і спеціальної фізіології, патологічної анатомії та фізіології на основі фундаментальної підготовки на кафедрах медико-біологічного та загальноклінічного профілю.

На практичних заняттях викладачами висвітлюються досягнення науково-технічного прогресу, медицини, зокрема, хірургічної стоматології і ЩЛХ та їх впровадження в практику.

З метою оволодіння мануальними навичками надання хірургічної стоматологічної допомоги, поряд з вивченням теоретичних питань, студенти відпрацьовують маніпуляції на фантомах і муляжах, під керівництвом та контролем викладача самостійно проводять огляд пацієнтів з різними патологічними процесами ЩЛД, що відносяться до компетенції хірургічної стоматології та ЩЛХ, самостійно вивчають симптоми хірургічних стоматологічних захворювань, набувають навичок в діагностиці щелепно-лицевих розладів і захворювань, їх лікуванні, експертизі та трудовій реабілітації.

Методика організації навчального процесу на практичному занятті з хірургічної стоматології:

Тривалість практичного заняття 8 академічних години – 6 год., в тому числі 3 перерви по 10 хв.

1. Підготовчий етап - 30 хв.

1.1 Організаційні заходи - 5 хв.

1.2 Постановка навчальних цілей та мотивація – 5 хв. Обґрунтування викладачем значення теми заняття для подальшого вивчення дисципліни та професійної діяльності лікаря з метою формування мотивації та цілеспрямованої навчальної діяльності. Ознайомлення студентів з конкретними цілями та планом заняття.

1.3 Контроль вихідного рівня знань (стандартизовані методи контролю) – 20 хв. Проведення стандартизованого контролю вихідного рівня підготовки студентів, обговорення та відповіді на запитання студентів.

Навчальні технології, матеріали методичного забезпечення: питання для індивідуального усного та письмового опитування, типові ситуаційні задачі та тести; таблиці, муляжі, розбірні моделі щелеп, підручники, навчальні посібники, довідники, атлас, методичні рекомендації відповідно тематики заняття, відеофільми.

2. Основний етап – 300 хв.

Формування професійних навичок та вмінь. Збирання студентами анамнезу та проведення огляду тематичного хворого. Студенти складають план обстеження пацієнта, план додаткових методів дослідження, заповнюють відповідну медичну документацію, відпрацьовують техніку проведення діагностичних маніпуляцій, лікувальних заходів, відпрацьовують практичні навички відповідно до тематики заняття.

Навчальні технології, матеріали методичного забезпечення: хворі стоматологічної поліклініки, історії хвороби, підбірка результатів додаткових методів обстеження тематичних хворих, ситуаційні задачі, алгоритми виконання практичних навичок, муляжі, інструментарій, тематичні відеоматеріали.

3. Заключний етап – 30 хв.

3.1 Контроль та корекція рівня професійних вмінь та навиків з використанням індивідуальних тестових завдань, ситуаційних задач, питань, демонстрації практичної навички чи вміння (10-15 хв.), перевірка робіт (5-10 хв.). Оцінка поточної діяльності студента впродовж заняття, враховуючи стандартизований кінцевий контроль, проведення аналізу успішності студентів, оголошення оцінки діяльності кожного студента та відображення її в журналі обліку відвідувань та успішності студентів.

3.2 Підведення підсумків заняття.

3.3 Домашнє завдання. Інформування студентів про тему наступного заняття. Рекомендована література.

Усі необхідні матеріали (методичний супровід, нормативні документи, перелік питань для поточного та підсумкового контролю, перелік алгоритмів виконання практичних навичок) представлені на інформаційній платформі ЛНМУ імені Данила Галицького MISA; електронному сайті кафедри, інформаційних стендах кафедри.

Самостійна робота студентів відображена в навчально-тематичних планах, а також в методичних розробках практичних занять для студентів. Студенти мають можливість ознайомитися з основною та додатковою літературою з дисципліни, підготуватися усно, а також написати реферати і ін.

Відпрацювання пропущених занять здійснюється за попереднім записом студентів у відповідному журналі; відробки практичних занять проводяться на чергуваннях викладачів, а також за індивідуальним графіком. Графіки відробок практичних занять розміщені на відповідних стендах та інформаційному сайті кафедри. Студенти, які пропустили 3 і більше практичних занять допускаються до навчання з дозволу деканату стоматологічного факультету, а також повинні відпрацювати пропущені заняття впродовж найближчих двох тижнів. Контроль за відробками практичних занять проводиться у відповідному прошитому журналі з наскрізною нумерацією і фіксацією дати проходження відробки, що відповідає графіку. Тривалість і критерії оцінювання при відпрацюванні практичного заняття такі ж, як і на занятті.

Усі заняття забезпечені відповідним методичним та ілюстрованим матеріалом. Заняття проводяться в традиційній методиці із використанням тестових завдань, контрольних задач, усних відповідей. Під час занять у широкому об'ємі використовуються наявні на кафедрі муляжі.

Викладачами кафедри проведена значна робота по створенню методичних матеріалів для забезпечення навчального процесу, матеріалів для підготовки до практичних занять і лекцій в електронному варіанті, який розміщено на інформаційній платформі ЛНМУ імені Данила Галицького MISA та сайті кафедри хірургічної стоматології та ЩЛХ, створено базу тестових завдань для поточного і підсумкового контролю знань. Також забезпечено візуалізацію алгоритмів виконання практичних навичок відеопрезентаціями з усіх розділів дисципліни.

Інноваційні методи і технології, що використовуються в навчальному процесі

Дисципліна	Назви педагогічних технологій і інноваційних методів навчання
Сучасні принципи діагностики та хірургічного лікування захворювань пародонту	<ul style="list-style-type: none"> - залучення студентів до роботи з відомими електронними базами медичної інформації (ScienceDirect, PubMed, Пантелеймон тощо) через інтернет-мережу; - використання у педагогічному процесі міждисциплінарного підходу до вивчення хірургічної стоматології – постійне акцентування уваги студентів на зв'язку предмету з базовими дисциплінами та суміжними стоматологічними спеціальностями; - залучення студентів до асистувань при проведенні операційних втручань, онлайн-трансляція операцій в методичний кабінет завдяки наявному сучасному відео-обладнанню з синхронним обговоренням проведених маніпуляцій; - систематичні огляди зі студентами тематичних пацієнтів та обговорення клінічних випадків, мотивація студентів до складання алгоритмів діагностично-лікувальних заходів за умов тієї чи іншої стоматологічної хірургічної патології.

12. Методи контролю.

Контрольні заходи є необхідним елементом зворотного зв'язку у процесі навчання. Вони визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Методи контролю і система оцінювання здійснюються відповідно до вимог «Критерії, правила і процедури оцінювання результатів навчальної діяльності студентів у ЛНМУ імені Данила Галицького», схвалено Вченою радою ЛНМУ імені Данила Галицького від 21.02.2018, протокол №1.

Контрольні заходи при вивченні дисципліни «Сучасні принципи діагностики та хірургічного лікування захворювань пародонту» включають поточний контроль, підсумковий контроль – семестровий залік.

Перед вивченням нового курсу з метою визначення рівня підготовки студентів з дисциплін, які забезпечують цей курс проводиться вхідний контроль. Вхідний контроль проводиться на першому занятті за завданнями, що відповідають програмі попередньої дисципліни. Результати контролю аналізуються на кафедральних (міжкафедральних) нарадах та засіданнях методичних комісій спільно з науково-педагогічними працівниками, які проводять заняття з дисципліни. За результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги студентам, коригування навчального процесу.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям кожної теми. Поточний контроль здійснюється на основі комплексного оцінювання діяльності студента, що включає контроль вхідного рівня знань, якість виконання практичної роботи, рівень теоретичної підготовки, виконання самостійної роботи згідно тематичного плану та результати вихідного контролю рівня знань.

При оцінюванні навчальної діяльності студентів надається перевага стандартизованим методам контролю: тестові завдання, ситуаційні задачі, контрольні питання, усне опитування, структуровані письмові роботи, структурований згідно алгоритмів контроль практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

Підсумковий контроль – семестровий залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних заняттях. Він проводиться відповідно до навчального плану в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни.

Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу, рівень теоретичної та практичної підготовки. Форми проведення поточного контролю -тестування, розв'язування ситуаційних задач, вирішення клінічної ситуаційної задачі, демонстрація практичної навички чи вміння, відповіді на стандартизовані теоретичні питання. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності є стандартизованим та відповідають еталонам відповідей.

Оцінювання поточної навчальної діяльності. Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною шкалою (національною). При цьому враховуються усі види робіт, передбачені програмою дисципліни. Студент має отримати оцінку з кожної теми для подальшої конвертації оцінок у бали за багатобальною (200-бальною) шкалою.

Оцінювання поточної успішності студентів здійснюється на кожному практичному занятті і заноситься в журнал обліку академічної успішності.

Знання студентів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

- **«відмінно»** - студент бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми або навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

- **«добре»** - студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

- **«задовільно»** - студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми або дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

- **«незадовільно»** - студент не опанував навчальний матеріал теми (дисципліни), не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Критерії оцінювання за видами контролю:

Критерії оцінювання тестового завдання

«відмінно» – студент вирішив 95-100 % із запропонованого набору тестових завдань;

«добре» – студент вирішив 80-94 % із запропонованого набору тестових завдань;

«задовільно» – студент вирішив 60,5-79 % із запропонованого набору тестових завдань;
«незадовільно» – студент вирішив менше, чим 60,5 % із запропонованого набору тестових завдань.

Критерії оцінювання пакета відкритих питань

До складу завдання входить 5 відкритих питань за темою практичного заняття. Вартість кожного окремого питання 1 бал, або 20%. Результати відповідей сумуються та виставляється оцінка за п'ятибальною шкалою: 5 «відмінно» – 4,5-5 балів; 4 «добре» – 3,5-4 бали; 3 «задовільно» – 3 бали; 2 «незадовільно» – 2 і менше балів.

Кожне із питань оцінюється за наступними критеріями:

1 бал – студент бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття; самостійно, грамотно і послідовно з вичерпною повнотою відповів на запитання; демонструє глибокі і всебічні знання, логічно будує відповідь, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем; вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, логічно та обґрунтовано будувати висновки; безпомилково відповідає на питання, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійну роботу.

0,75 бала – студент добре засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, аргументовано викладає його; розкриває основний зміст навчального матеріалу, дає неповні визначення понять, допускає незначні порушення в послідовності викладення матеріалу та неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних похибок у логіці викладу теоретичного змісту;

0,5 бала – студент в основному засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, при відтворенні основного навчального матеріалу допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, непереконливо відповідає, плутає поняття.

0 балів – студент не засвоїв навчальний матеріал теми, не знає основних визначень, понять; дає неправильну відповідь на запитання.

Критерії оцінювання ситуаційної задачі

«відмінно» – студент глибоко засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, вміє пов'язати теорію з практикою, що дозволяє йому розв'язувати ситуаційні задачі підвищеної складності.

«добре» – студент твердо засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, правильно застосовує теоретичні знання при розв'язуванні ситуаційних задач середньої важкості.

«задовільно» – студент засвоїв тільки основний матеріал без деталей, розв'язує лише найлегші задачі, припускається неточностей, обирає недостатньо чіткі формулювання, порушує послідовність у викладі відповіді.

«незадовільно» – студент не знає значної частини теоретичного матеріалу теми заняття, припускається істотних помилок, не вирішує ситуаційну задачу.

Критерії оцінювання практичних навичок

«відмінно» – студент повністю володіє практичною навичкою, вміє пов'язати теорію з практикою.

«добре» – студент частково володіє практичною навичкою, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних завдань.

«задовільно» – студент володіє тільки обов'язковим мінімумом виконання практичного завдання, ознайомлений із технікою виконання.

«незадовільно» – студент не володіє практичною навичкою.

При використанні різних методів верифікації результатів навчання, їх бали сумуються в середнє арифметичне.

13. Форма підсумкового контролю успішності навчання – семестровий залік.

Підсумковий контроль – семестровий залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних заняттях. Він проводиться відповідно до

навчального плану в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни.

Семестровий залік з дисципліни проводиться після закінчення її вивчення, до початку екзаменаційної сесії.

До підсумкового контролю допускаються студенти, які відвідали усі, передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та набрали за поточну успішність кількість балів, не меншу за мінімальну. Для студентів, які пропустили 3 і більше навчальних занять, з дозволу деканату дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну в межах семестру.

Заліки приймають викладачі, які проводили практичні заняття в навчальній групі. Студент вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, завдань, передбачених навчальним планом.

Результати оцінювання роботи студента впродовж семестру мають бути задокументовані (занесені до академічного журналу (електронного), заліково-екзаменаційної відомості, залікової книжки студента). Виконані студентами протягом семестру контрольні роботи, індивідуальні завдання зберігаються на кафедрі протягом року.

14. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти:

В освітньому процесі Університету застосовуються такі шкали оцінювання: багатобальна (200-бальна) шкала, традиційна 4-бальна шкала та рейтингова шкала ЕСТ8. Результати конвертуються із однієї шкали в іншу згідно із нижченаведеними правилами.

Умови допуску до підсумкового контролю: Студент відвідав усі практичні заняття, виконав вимоги навчальної програми і отримав не менше, ніж 120 балів за поточну успішність.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$x = \frac{CA \times 200}{5}$$

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою:

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200
4.97	199
4.95	198
4.92	197
4.9	196
4.87	195
4.85	194
4.82	193
4.8	192
4.77	191
4.75	190
4.72	189

4.7	188
4.67	187
4.65	186
4.62	185
4.6	184
4.57	183
4.52	181
4.5	180
4.47	179
4-бальна шкала	200-бальна шкала
4.45	178
4.42	177
4.4	176

4.37	175
4.35	174
4.32	173
4.3	172
4.27	171
4.24	170
4.22	169
4.19	168
4.17	167
4.14	166
4.12	165
4.09	164
4.07	163
4.04	162
4.02	161

3.99	160
3.97	159
3.94	158
4-бальна шкала	200-бальна шкала
3.92	157
3.89	156
3.87	155
3.84	154
3.82	153
3.79	152
3.77	151
3.74	150
3.72	149

3.7	148
3.67	147
3.65	146
3.62	145
3.57	143
3.55	142
3.52	141
3.5	140
3.47	139

3.45	138
3.42	137
3.4	136
4- бальна шкала	200- бальна шкала
3.37	135
3.35	134
3.32	133

3.3	132
3.27	131
3.25	130
3.22	129
3.2	128
3.17	127
3.15	126
3.12	125
3.1	124

3.07	123
3.02	121
3	120
Менше 3	Недос- татньо

Самостійна робота студентів Матеріал для самостійної роботи студентів, який передбачений в темі практичного заняття одночасно із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться на самостійне опрацювання і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюються під час підсумкового контролю.

В процесі проведення контрольних заходів викладач оцінює:

- рівень засвоєння студентом навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання;
- вміння використовувати теоретичні знання при виконанні практичних задач;
- обґрунтованість та логічність викладення самостійно вивченого матеріалу;
- повноту розкриття теми дослідження;
- оформлення матеріалів згідно з висунутими вимогами.

Відмітки про виконання або невиконання різних видів самостійної роботи студентів проставляються в Журналі обліку відвідувань та успішності студентів викладача.

Можливі форми самостійної роботи студентів, форми контролю та звітності

Види та форми самостійної роботи студентів	Форми проведення, контролю та звітності
<i>1. Підготовка до поточних аудиторних занять</i>	
1.1. Вивчення обов'язкової та додаткової літератури, текстів лекцій тощо	1.1. Активна участь в різних видах аудиторних занять
1.2. Виконання домашніх завдань	1.2. Перевірка правильності виконання завдань
1.3. Підготовка до практичних занять	1.3. Активна участь в практичних заняттях
1.4. Підготовка до контрольних робіт та інших форм поточного контролю	1.4. Написання контрольної роботи тощо
<i>2. Пошуково-аналітична робота</i>	
2.1. Пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою	2.1. Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять
2.2. Написання реферату за заданою проблематикою	2.2. Обговорення (захист) матеріалів реферату під час аудиторних занять або перевірка роботи викладачем
2.3. Аналітичний розгляд наукової публікації	2.3. Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять
2.4. Аналіз конкретної клінічної ситуації	2.4. Огляд пацієнтів, ознайомлення з результатами обстеження, заповнення документації
2.5. Практикум з навчальної дисципліни з використанням програмного забезпечення	2.5. Перевірка правильності виконання завдань
<i>3. Наукова робота</i>	
3.1. Участь в наукових студентських конференціях і семінарах	3.1. Апробація результатів наукових досліджень на наукових студентських конференціях і семінарах

3.2. Підготовка наукових публікацій	3.2. Обговорення з викладачем підготовлених матеріалів, подача до друку результатів наукових досліджень
3.3. Виконання завдань в рамках дослідницьких проектів кафедри (факультету)	3.3. Використання результатів наукових досліджень в звіті з НДР, підготовка роботи на конкурс студентських наукових робіт

Оцінка з дисциплін, формою підсумкового контролю яких є **залік** базується виключно на результатах поточної навчальної діяльності та виражається за двобальною національною шкалою: «зараховано» або «незараховано». Для зарахування студент має отримати за поточну навчальну діяльність не менше 60% від максимальної суми балів з дисципліни (120 балів). Бали з дисципліни ранжуються за шкалою ECTS за описаною вище схемою.

Оцінка F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом) на заліку чи диференційованому заліку виставляється студентам, які відвідали усі аудиторні заняття з дисципліни, але не набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність. Такі студенти не отримують заліка і не допускаються до складання екзаменаційної сесії.

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну 4-ри бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	5
Від 140 до 169 балів	4
Від 139 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	2

Бали з дисципліни незалежно конвертуються як в шкалу ECTS, так і в 4-бальну (національну) шкалу. Бали шкали ECTS у 4-бальну шкалу не конвертуються і навпаки.

Оцінка ECTS у традиційну шкалу не конвертується, оскільки шкала ECTS та чотирибальна шкала незалежні.

Бали студентів, які навчаються за однією спеціальністю, з урахуванням кількості балів, набраних з дисципліни ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10 % студентів
B	Наступні 25 % студентів
C	Наступні 30 % студентів
D	Наступні 25 % студентів
E	Останні 10 % студентів

Ранжування з присвоєнням оцінок „A”, „B”, „C”, „D”, „E” проводиться для студентів даного курсу, які навчаються за однією спеціальністю і успішно завершили вивчення дисципліни. Студенти, які одержали оцінки FX, F («2») не вносяться до списку студентів, що ранжуються. Студенти з оцінкою FX після перескладання автоматично отримують бал „E”.

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ECTS та оцінкою за національною шкалою).

15. Методичне забезпечення:

- конспекти, тематичні плани практичних занять, самостійної роботи, переліки питань, задач та кейсів для поточного, підсумкового та самоконтролю знань і вмінь студентів, переліки та алгоритми виконання практичних навичок;

- методичні рекомендації для студентів 5 курсу стоматологічного факультету для підготовки до практичних занять з дисципліни Сучасні принципи діагностики та хірургічного лікування захворювань пародонту;
- методичні рекомендації для викладачів для підготовки до практичних занять з дисципліни Сучасні принципи діагностики та хірургічного лікування захворювань пародонту у студентів 5 курсу стоматологічного факультету;
- методичні рекомендації для студентів 5 курсу стоматологічного факультету для підготовки до самостійної роботи з дисципліни Сучасні принципи діагностики та хірургічного лікування захворювань пародонту;
- відеопрезентації;

З метою запровадження нових навчальних технологій, реалізації концепції візуалізації навчального процесу та оволодіння студентами мануальними навичками проведення основних стоматологічних хірургічних маніпуляцій колективом кафедри впродовж 2013-2023 років проведено наступні організаційно-методичні заходи.

За рахунок спонсорської допомоги створено та налагоджено використання локальної комп'ютерної мережі та сучасного відеообладнання, яке забезпечує онлайн-трансляцію операційних втручань у учбові кімнати, що дозволяє студентам «віртуально» знаходитись в операційній, обговорювати з викладачами та оперуючими хірургами хід операції, особливості проведення тих чи інших хірургічних маніпуляцій тощо. На основі відзнятого відеоматеріалу операційних втручань створено відеотеку для демонстрації під час проведення відповідних тематичних занять. Відеотека кафедри містить також рекламні фільми з продукцією компаній «Septodont» (Франція), «Geistlich» (Швейцарія), «Synthes» (Швейцарія), «Ihde Dental» (Швейцарія), «ВТІ» (Іспанія) тощо, демонстрація яких розширює уяву студентів про сучасні технології в хірургічній стоматологічній практиці. Завдяки співпраці з Центром медичної 3D діагностики (м. Львів) у навчальний процес запроваджено використання програми розшифрування рентгенограм та комп'ютерних томограм «Point Nix» (Корея), що дозволить студентам краще орієнтуватись у питаннях променевої діагностики різних хірургічних стоматологічних патологій. Працівниками кафедри створено та впроваджено у навчальний процес авторські комп'ютерні програми діагностики та планування операцій кістектомії та атипичного видалення нижніх третіх молярів «RTG ruler» та «Xray analyzer» на які отримано патенти України на винахід та акти впровадження в практичну медицину.

Створено фантомний клас кафедри хірургічної стоматології та ЩЛХ, який забезпечений сучасним комп'ютерним та відеообладнанням для демонстрації операцій та тематичних фільмів. Для демонстрації та практичного оволодіння студентами навичками проведення місцевих анестезій у щелепно-лицевій ділянці та операції видалення зуба фантомний клас забезпечено фантомами голови зі змінними модулями щелеп (4 шт.), розбірними моделями черепа та щелеп (6 шт.), комплектами інструментарію для видалення зубів, проведення хірургічних втручань в щелепно-лицевій ділянці.

Для демонстрації та відпрацювання практичних навичок надання допомоги при травматичних пошкодженнях ЩЛД, фантомний клас забезпечено обладнанням та моделями для відпрацювання методики проведення моно- та міжщелепного шинування, операції остеосинтезу кісток лицевого скелета (3 моделі черепа з імітацією переломів верхньої щелепи та вилично-орбітального комплексу, 55 моделей з імітацією переломів кута нижньої щелепи, 45 моделей з імітацією переломів нижньощелепного симфізу, 40 моделей з імітацією дрібноуламкових переломів нижньої щелепи, 3 тримачі для фіксації моделей до робочої поверхні, «Synbone», Швейцарія).

У 2018 році на кафедру отримано реанімаційний тренажер повнотілий з контрольним пристроєм (ОНІКО) для візуалізації та відпрацювання навичок надання невідкладної допомоги.

Практичні заняття з «Хірургічної стоматології» відповідно забезпечені методичним та ілюстративним матеріалом. Забезпечено візуалізацію алгоритмів виконання практичних навичок відеопрезентаціями.

Перелік практичних навичок

1. Оволодіти методикою проведення обстеження пацієнта, який потребує відновного операційного втручання в ЩЛД.
2. Відпрацювати на фантомі техніку пластики клаптем «на ніжці».
3. Скласти план комплексного лікування та догляду за хворими після місцевопластичного втручання.
4. Відпрацювати на фантомі техніку операції забору автотрансплантату та фіксацію його до донорської ділянки.
5. Відпрацювати на фантомі техніку операції френулопластики.
6. Відпрацювати на фантомі техніку операції вестибулопластики.
7. Оволодіти методикою виготовлення тромбоцитарних концентратів.
8. Скласти план обстеження пацієнтів та комплексного їх лікування із застосуванням тромбоцитарних концентратів.
9. Оволодіти методикою використання хірургічного пародонтологічного інструментарію.
10. Оволодіти методиками пародонтальної реконструктивно-відновної хірургії.
11. Оволодіти методикою спрямованої регенерації тканин із застосуванням мембран.
12. Пояснити та вміти виконати розтин пародонтального абсцесу.
13. Пояснити та вміти виконати різні техніки накладання швів.
14. Пояснити та вміти виконати різні техніки пластики місцевими тканинами.

Перелік питань для підсумкового контролю

1. Анатомія тканин пародонту, функції тканин пародонту. Загальні та місцеві причини виникнення захворювань пародонту та їх патогенез.
2. Класифікація захворювань пародонту за різними критеріями.
3. Методика обстеження пацієнта із захворюванням пародонту. Заповнення медичної документації.
4. Диференційна діагностика різних форм пародонтиту. Використання додаткових методів обстеження для підтвердження діагнозу.
5. Поняття седативної підготовки та необхідності її проведення. Премедикація, її компоненти. Схеми премедикації. Сучасні методи оцінки ефективності премедикації.
6. Види місцевого знеболення, види анестетиків, показання та протипоказання до їх застосування. Надання першої медичної допомоги пацієнтові при виникненні невідкладних станів.
7. Складання плану лікування пацієнта із захворюванням пародонту, роль суміжних спеціалістів у наданні допомоги вказаному хворому.
8. Етапи лікування захворювань пародонту.
9. Визначення критеріїв ефективності лікування.
10. Поняття регенеративної пародонтології, основні принципи та показання до її застосування.
11. Визначення поняття тканинної біоінженерії та клітинної терапії. Препарати, які застосовуються при використанні вказаних методик, особливості їх використання.
12. Методика виготовлення збагаченої тромбоцитами плазми, устаткування, матеріали та інструменти необхідні для її проведення. Показання до застосування збагаченої тромбоцитами плазми.
13. Поняття фізіологічної та репаративної регенерації кісткової тканини щелеп, особливості перебігу регенераторних процесів залежно від віку та соматичного стану пацієнта.
14. Види кістково-пластичних матеріалів, показання до їх застосування, основні методики кісткової пластики у пародонтальній хірургії, техніки їх виконання.
15. Основні завдання та загальні принципи пародонтальної хірургії. Класифікація пародонтологічних операцій.
16. Мукогінгівальні операції. Визначення, види, покази та протипокази, техніки виконання.
17. Кюретаж. Визначення, види, покази та протипокази, техніки виконання.
18. Гінгівотомія. Визначення, покази та протипокази, техніки виконання. Гінгівектомія. Визначення, види, покази та протипокази, техніки виконання.
19. Клаптеві операції. Визначення, види, покази та протипокази, техніки виконання.
20. Спрямована тканинна регенерація. Мембранна техніка. Суть методики. Класифікація пародонтологічних мембран. Функції та вимоги.

21. Правила асептики та антисептики при проведенні хірургічних пародонтологічних втручань. Перелік інструментів та матеріалів, які можуть використовуватись при пародонтальній хірургії. Підготовка хірургічного кабінету до проведення втручання, етапи та правила стерилізації інструментарію.
22. Види хірургічних втручань при захворюваннях тканин пародонту та протипоказання до їх проведення. Види ускладнень та причини їх виникнення під час хірургічного пародонтологічного втручання та у післяопераційному періоді.
23. Післяопераційна курація та медикаментозний супровід пацієнтів після пародонтологічних операцій. Особливості догляду за ротовою порожниною пацієнтів після пародонтологічних втручань. Рекомендації у ранньому післяопераційному періоді та після зняття швів.
24. Види фізіотерапевтичного лікування та показання до їх застосування для пацієнтів із захворюванням пародонту.

16.Рекомендована література

Основна (Базова):

1. Маланчук В.О. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія: підручник; У 2 т. – Т.1/ Маланчук В.О., Воловар О.С., Гарляускайте І.Ю. – К.: Логос, 2011 – 627 с.
2. Маланчук В.О. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія: підручник; У 2 т. – Т. 2/ Маланчук В.О., Логвіненко І.П., Маланчук Т.О. та ін. – К.: ЛОГОС, 2011–606 с .
3. Тимофеев О.О. Щелепно-лицева хірургія: Підручник для мед. ун-тів, інст., акад. — 2-ге вид, випр. Затверджено МОН / О.О. Тимофеев — К., 2017. — 752 с.
4. Алгоритми виконання практичних навичок з хірургічної стоматології: навч.-метод. посіб. для студентів стомат. ф-тів ВНЗ МОЗ України / Я. П. Нагірний [та ін.]. - Тернопіль: ТДМУ: Укрмедкнига, 2017. - 102 с.: іл.
5. Ломницький І.Я. Алгоритми практичних навичок з хірургічної стоматології: навч. посіб. / за ред. Ломницького І.Я. – Львів: ГалДент, 2011- 59 с.
6. Ломницький, І. Я. Пропедевтика хірургічної стоматології : навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / І. Я. Ломницький. - Львів : ГалДент, 2001. - 114 с.
7. Харьков Л.В. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія дитячого віку: підручник / Л.В. Харьков, Л.М. Яковенко, І.Л. Чехова ; за ред. Л.В. Харьков. — К. : ВСВ «Медицина», 2015. — 496 с.
8. Бернадський Ю.Й. Основи щелепно-лицевої хірургії і хірургічної стоматології. К. Спалах, 2003.- 512 с.
9. Невідкладна допомога в практичній хірургічній стоматології (методичні вказівки) / уклад. Я.Е. Варес та ін. – Львів, 2014 – 34с.
10. Аветіков Д. С. Передпухлинні захворювання щелепно-лицевої ділянки : навч. посіб. для студ.стоматол. ф-тів вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації та лікарів-інтернів / Аветіков Д. С., Соколова Н. А., Рузін Г. П. ; Вищ. держ. навч. закл. України "Укр. мед. стоматол. акад.", Каф. хірург. стоматології та щелеп.-лиц. хірургії з пластич. та реконструкт. хірургією голови та шиї, Харк. нац. мед. ун-т, Каф. хірург. стоматології та щелеп.-лиц. хірургії. - Полтава : АСМІ, 2012. - 66с.
11. Аветіков Д.С. Методологія алгоритму виконання практичних навичок в клініці хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії: навчальний посібник для студентів стоматологічних факультетів вищих медичних закладів IV рівня акредитації / Аветіков Д.С., Яценко І.В., Ставицький С.О.. ВДНЗУ «УМСА». – Полтава: 2012. – 68 с.
12. Алгоритми виконання практичних навичок з хірургічної стоматології: навч.-метод. посіб. для студентів стомат. ф-тів ВНЗ МОЗ України / Я. П. Нагірний [та ін.]. - Тернопіль: ТДМУ: Укрмедкнига, 2017. - 102 с.: іл.
13. Алгоритми виконання стоматологічних і медичних маніпуляцій для підготовки до Державної атестації студентів 5 курсу за спеціальністю "Стоматологія": навч. посібник для студентів стоматологічних факультетів, лікарів-інтернів, лікарів-стоматологів / Н. В. Біденко [та

ін.] ; МОЗ України , НМУ ім. О. О. Богомольця, Стоматологічний факультет. - К. : Книга-плюс, 2017. - 408 с.

14. Алгоритм виконання стоматологічних маніпуляцій з дисципліни «Дитяча хірургічна стоматологія» до комплексного практично-орієнтованого державного іспиту зі стоматології. за ред. проф. Л.М. Яковенко – К.: Книга плюс.-2017.-40 с.

15. Тимофєєв О.О. Щелепно-лицева хірургія: Підручник для мед. ун-тів, інст., акад. — 2-ге вид, випр. Затверджено МОН / О.О. Тимофєєв — К., 2017. — 752 с.

16. Харьков Л.В. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія дитячого віку: підручник / Л.В. Харьков, Л.М. Яковенко, І.Л. Чехова ; за ред. Л.В. Харькова. — К. : ВСВ «Медицина», 2015. — 496 с.

17. PETERSON'S PRINCIPLES OF ORAL AND MAXILLOFACIAL SURGERY Third Edition, Vol. 1, 2012. - 2000 p.

18. PETERSON'S PRINCIPLES OF ORAL AND MAXILLOFACIAL SURGERY Third Edition, Vol. 2, 2012. - 1772 p.

19. Atlas of Human Anatomy / F. Netter – 2nd ed. – New Jersey: ICON Learning Systems. – 592 p.

Додаткова:

1. Основи стоматології: Підручник для мед. ВНЗ III—IV рів. акред. Рекомендовано МОЗ / За ред. В.О. Маланчука. — К., 2009. — 600 с.

2. Рибалов О. В. Основи стоматології: Підручник для студентів медичних факультетів вищих медичних закладів освіти III- IV рівнів акредитації / О. В. Рибалов, М. Г. Скікевич. – Вінниця: Нова Книга, 2006. – 232 с.

3. Бернадський Ю.Й. Основи щелепно-лицевої хірургії і хірургічної стоматології: навч. посібник . - 3-е вид., перероб. і доп. - Київ: Спалах, 2003

4. Ломницький І.Я. Алгоритми практичних навичок з хірургічної стоматології: навч. посіб. / за ред. Ломницького І.Я. – Львів: ГалДент, 2011

5. Ломницький І.Я. Основи хірургічної стоматології. – 2-е вид., перероб. і доп. – Львів: ГалДент, 2008

6. Ломницький, І. Я. Пропедевтика хірургічної стоматології : навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / І. Я. Ломницький. - Львів : ГалДент, 2001. - 114 с.

7. Масний З. Травми щелепно-лицевої ділянки у дітей: текст лекції для студентів. – Львів, 2008.

8. Мигович М. Місцеве знечуження тканин щелепно-лицевої ділянки: посіб. / М. Мигович, І. Мигович. – Львів, 2004

9. Митченко В. І. Пропедевтика хірургічної стоматології : підруч. для студ. стомат. ф-тів ВМНЗ України III-IV рівнів акредитації. - Вінниця : Нова Книга, 2004. - 271 с.

10. Грицай Н. М. Нейростоматологія : навч. посіб. для студ. вищ. мед. закл. освіти III-IV рівнів акредитації / Н. М. Грицай, Н. О. Кобзиста. - Київ : Здоров'я, 2001. - 142 с.

11. Основи передпротезної хірургічної підготовки порожнини рота: Метод. розробка/ Готь І.М. [та ін.] – Львів: ГалДент, 2008.

12. Посібник алгоритмів з хірургічної стоматології для підготовки до єдиного державного практично-орієнтованого іспиту / уклад. І. М. Готь [та ін]. – Львів, 2006

13. Рузін Г. П. Хірургічна стоматологія в схемах і таблицях: навч. посіб. для студ. стомат. ф-тів вищих мед. навч. закл. IV рівня акредитації / Г. П. Рузін, А. А. Дмитрієва, О. Ю. Стоян ; за ред. Г. П. Рузіна. – Вінниця: Нова книга, 2007

14. Рузін Г. П. Основи технології операцій у хірургічній стоматології та щелепно-лицевій хірургії: навч. посіб. для студ. стоматол. ф-тів вищих мед. навч. закл. IV рівня акредитації / Г. П. Рузін, М. П. Бурих. – Вінниця: Нова книга, 2008.

15. Соколов В. М. Щелепно-лицева хірургія. Реконструктивна хірургія голови та ший: підруч. для студ. стомат. ф-тів вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації / В. М. Соколов, В. І. Митченко, Д. С. Аветіков. – Вінниця: Нова книга, 2006.

16. Стоматологія : у 2 кн. : підруч. для лікарів-інтернів стомат. ф-тів післядипломної освіти вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / за ред. М. М. Рожка. - Київ : Медицина. - 2013 Кн. 2 / [авт. кол.: М. М. Рожко, І. І. Кириленко, О. Г. Денисенко та ін. ; рец.: В. С. Онищенко, Н. І. Смоляр]. - 992 с.

17. Тимофєєв О.О. Щелепно-лицева хірургія : підруч. / О. О. Тимофєєв. - Київ : Медицина, 2011
18. Ткаченко П.І., Гуржій О.В., Білоконь С.О. Гострі одонтогенні процеси щелепно-лицевої ділянки в дітей (періостит, остеомієліт, лімфаденіт). - Львів: Компакт-ЛІВ, 2006.
19. Харьков Л. В. Хірургічна стоматологія дитячого віку: підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / Л. В. Харьков, Л. М. Яковенко, І. Л. Чехова ; за ред. Л. В. Харькова. – Київ: Книга плюс, 2003
20. Харьков Л. В. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія дитячого віку : нац. підруч. для студ. вищих мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / Л. В. Харьков, Л. М. Яковенко, І. Л. Чехова ; за ред. Л. В. Харькова. - Київ : Медицина, 2015. - 496 с.
21. Черкашин С.І. Основи стоматології і щелепно-лицевої хірургії. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2003.
22. Черкашин С.І. Хвороби щелепно-лицевої ділянки: підручник. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.
23. Bauml, Philips R.W., Lund M.R. Textbook of Operative Dentistry = Підручник з хірургічної стоматології.- 3-rd ed.- Philadelphia: Saunders, 1995.- 661p.
24. Kharkov L. V. Pediatric oral and maxillofacial surgery : a textbook for students of higher medical educational institutions of the III-IV levels of accreditation / L. V. Kharkov, L. M. Yakovenko, N. V. Kiselyova ; ed. by L. V. Kharkov. - Kyiv : AUS Medicine Publishing, 2015. - 103 с.
25. Oral and maxillofacial surgery= Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія. Part 1 : textbook for the students of stomatological faculties of higher medical education establishments of the IV level of accreditation / V. O. Malanchuk [et al.] ; ed. V. Malanchuk. – Вінниця: Нова книга, 2011
26. Oral and maxillofacial surgery= Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія. Part 2 : textbook for the students of stomatological faculties of higher medical education establishments of the IV level of accreditation / V. O. Malanchuk [et al.] ; ed. V. Malanchuk. – Вінниця: Нова книга, 2011.
27. Pohranychna, Ch. R. Infections of the maxillofacial area : guide of lectures on oral and maxillofacial surgery for the english-medium students of the 3rd year education at dentistry faculty (spring semester) [Текст] : methodological guide / Ch. R. Pohranychna, R. Z. Ogonovsky. - Lviv, 2011.
28. Pohranychna, Ch. R. Maxillofacial oncology : guide of lectures on oral and maxillofacial surgery for the english-medium students of the 5th year education at dentistry faculty (autumn semester) [Текст] : methodological guide / Ch. R. Pohranychna, R. Z. Ogonovsky. - Lviv, 2011.
29. Vares Ya.E., Ogonovsky R.Z., Pohranychna Ch.R. Principles of Local Dental Anaesthesia and Teeth Removal: An Illustrated Methodological Guide. – Lviv, 2007.
30. Timofieiev O.O. Anesthesia in Oral and Maxillofacial Surgery / O.O. Timofieiev, I.I. Fesenko. - Kyiv: OMF Publishing, 2016, 128 p.

17. Інформаційні ресурси

<https://www.youtube.com/watch?v=Atees-dy-wY>
<https://www.youtube.com/watch?v=Rv4-5oCjE08>
<https://www.youtube.com/watch?v=B35jRf4EKPA>
<https://www.youtube.com/watch?v=8s5a73Ccy7Y>
<https://www.youtube.com/watch?v=PXxFNJ0L87g>
<https://www.youtube.com/watch?v=M6--ilfNQw>
<https://www.youtube.com/watch?v=ctvAcgDGm7Y>
https://www.youtube.com/watch?v=Pm8s9aqs7Ug&list=PLVmK7sDA_arHjTU6piDWxVksMr7C0EmgL&index=
https://www.youtube.com/watch?v=ctvAcgDGm7Y&list=PLVmK7sDA_arHjTU6piDWxVksMr7C0EmgL&index=61
<https://www.youtube.com/watch?v=PROYfLW3PAU>
https://www.youtube.com/watch?v=ewjt-8MRbxY&list=PLVmK7sDA_arHjTU6piDWxVksMr7C0EmgL&index=9